

nostra forma moderna *rostoll* la *o* de la inicial resulta de l'assimilació a la tònica, fet sistemàtic en català oriental i molt freqüent en els altres dialectes, i que en el cast *rastrajo* i en la nostra variant local *rastoll* la *a* és també deguda a una alteració de poca transcendència geogràfica i històrica, si bé afavorida en castellà per la influència ben natural de *rastro* (com sigui que el *rastrajo* és *rastro* que *dejan* en el *campo las cosechas*); altrament l'assimilació vocàlica es produí també en mossàrab, on consta que era *ruštülüš* (més tard *Rochulos*) en textos d'Almeria (Simonet, *Glos Mozár-*), com era d'esperar en un llenguatge on hi ha assimilació fins i tot en combinacions com *de morte, de nohte, de culo*, convertits en *do morte, do nohte* (MzP1, *Orig.*, p. 375), i on el .. bo d'Abencuzman s'interessava tant pels afers *do culo*.

És clar, doncs, que totes aquestes formes romàniques, junt amb la cat., postulen una base *RESTÜCLU, encara reflectida amb gran puresa en l'espill del log. ant. *restuglu*; al capdavant també es pot dir això del sic *ristucchia* (sols que aquí es tracta del femení en -UCLA) i napol. *restocchia*; només és que algunes de les formes italianes del Sud, com el calabr. *ristucciu, -uccia*, pel que fa a la consonant, no tenen formes corresponents a -UCLU ni -UPLU, sinó -UPJU (veg. Rohlf's, *Hist Gramm*, pp. 410, 417, 464), detall que induí Merlo, Coray i d'altres a suposar un tipus *RESTUPĒA, que fóra injustificable i per tant no vauhem a mirar-les així mateix com a resultats del tipus *RESTUCLA.⁴

Més important és la diferència entre els dos tipus que en català sobreviuen en la doble forma *restoll/restoble*. Entre altres raons perquè el segon també apareix en llengua d'oc; en l'antiga, *restoble*, i avui encara *restouble* a Provença, Llemosí, Forés, Delfinat etc. Car aquí tenim evidentment una terminació distinta, *RESTÜPLU, la germanor de la qual és evident amb l'antic nom llatí del rostoll, STÜPŪLA. La forma més clàssica era STIPULA però tenim STUPULA documentat en Varró, en inscripcions (*stupla* en la *Menologia rustica*, CIL I, 281; Graur, *Rom* LIII, 203); en mss. de St. Isidor⁵ i encara en altres fonts (Ronsch, *Itala und Vulgata*, p. 465).

De STUPULA provenen palesament l'it *stoppia*, el fr. *éteule*, i fins i tot un arcaisme, preciosament conservat pel basc en el dialecte del Roncal *estoŷa* («rastrajo», «rastrajera, campos sembrados de trigo», Azkue), així mateix en certes formes llenguadocianes i gascones, per més que en aquestes es nota que postulen *STUCLU amb el mateix canvi de «sufix» que en els noms hispànics, entre ells els cat. en *-oll, -olla*: arribant cap al Nord fins al girondí *estoúills* m. pl. «éteule, chaume qui reste sur le sol» (Moureau, *Patois de la Teste*).⁶

En efecte salta a la vista que *RESTUPLU es va canviar en *RESTUCLU per una mera substitució de la terminació rara -UP(U)LU per la freqüentíssima -UC(U)LU, ni més ni menys que en el cas de MANOLL (MANU-CLU < MANUPULU < MANIPULUM), i fins potser en ESCULL (que té aires de ser un SCOCLU = SCOPULUM).

Restaria només explicar l'addició del prefix RE-. Hi pogué haver un creuament amb el ll. *restibilis* 'ter-

ra conreada cada any', mot antic, documentat des de Varró fins a Plini, Columella i moltes gloses tardanes.⁷ Però el fet és que aquest mot no ha deixat descendència romànica, i això fa que ens sembli preferible una altra explicació, que n'hi ha una de ben natural. Al costat de *restoble* tenim *restoblar* «sebrar la terra de la llavor mateixa que l'any abans» PnaVic. «duplicar el fruit de la terra o d'un animal» Vallès, *DAG*. (amb pas eventual a la idea de 'deixar a punt la terra per a la temporada de repòs', o sigui *en restoble*), i el *DFgra* i l'*AlcM* ens donen testimonis de *rostollar* amb un valor semblant. Al costat del gascó *estoulb* hi ha en el Gers *rastouilhà* «remasser le chaume» (Durrieux); i fit a fit d'*estouillo* trobem *restouillà, ràstouillà* «arracher le chaume» en el Roergue (Vayssier)

Era ben natural que l'acció de 'tornar a arrencar la STUPULA', a fi de conrear de nou, es digués RE-STUPULARE; des d'aquí es degué estendre el prefix repetidor al substantiu fent-ne RESTUPLA, RESTUPLU. Endemés observem que de bracet amb la STIPULA clàssica, o amb la seva mare STIPA, entrà en el ball un *RESTIPA, del qual prové el trasm. i beirão *resteva* «restolho» (Leite de V., *RLus* IV, 72) i el gall. *restreba* «terreno mondado de leñas menores y cuyos montes se queman para destinar la tierra a sembrar trigo» (Pz. Ballesteros, *Canc Pop Gallego* II, 246), i *resteba* (o *reest-*) «la segunda sementera o sembradura de maíz, mijo o panizo, en una tierra donde ya se ha cosechado trigo o centeno» (Sarmiento, *Catál de Voces Gall*, 227° i p. 109).

Aquesta etimologia s'imposa de tal manera que l'han acceptada quasi tots els etimòlegs, Cornu, GçViana, Jud, Spitzer, M-L. i jo des de la meua tesi de 1928. És hora ja de callar piadosament davant els errors d'un parell d'erudits amb antipares per a tot allò que no és castellà. Sobre les formes occitanes aporta més documentació Ronjat (*Gr. Ist Prov Mod.* II, 237), dades precises com sempre les d'ell, i més útils encara que el seu assaig d'explicació històrica del problema que, complicat com era, ja s'esforçaven crec que amb menys èxit, per solucionar, ell i Rohlf's (*RLR* VII, 163-9)⁸

DERIV: *Rostolla* ross (*DAG*), *restolla* (pall., V. supra, i a Berga *DAG*). *Rostollada* (Verdaguer, *DAG*): «potser la composició de lloc hi era per bona part: l'hora-baixa, en què al camp semblen despertar tots els misticismes de la naturalesa, la immensa *rostollada* que brillava ---», MmVayreda (*Sang Nova* III, vi, 195). *Rostollar*, v. V. supra⁹ m., collectiu (PBriz, *DAG*) i alguns, *rastollar* o *arrostollar*; *enrostollat*? *Rostollejar* *Rostoller*, originàriament *restoller*, o bé amb metàtesi de les vocals, *rosteller*: «tot hom que mesés foc a *rosteyler* --- li costaria ·c sols», mj. S. XIV, en les Ordenacions del Comtat d'Empúries (RLR xv, 42, 181); no és estrany, doncs, que en el mateix Emp. en vagin extreure alguns un pseudo-primitiu *rostey* (a Ventalló, uns 10 km. al Sud de Cast. d'Empúries, *BDLC* IV, 223, i a Llofrui, *AORBB* III, 57), que només algun heresiàrca de la fonètica (*νεοπάτη φιλολογία*, pseudo-lingüística!) ha pensat a relligar amb la i de l'arcaic